

Matti Visanti

Muistio:
Helsingin tuulipuisto
Kulttuurinen ja virkistysellinen näkökulma

HELSINGIN TUULIPUISTO KULTTUURINEN JA VIRKISTYKSELLINEN NÄKÖKULMA

Helsingin kaupunki
Kaupunkisuunnitteluvirasto, kaavoitusosasto
Rannat-projekti, Matti Visanti
5.11.2001

YLEISTÄ

Helsingin tuulipuiston rakentamismahdollisuuksien selvittäminen perustuu kaupunginhallituksen päätökseen 14.4.1998. Myös Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaavan hyväksymisen yhteydessä 23.4.1997 hyväksyttiin toivomusponsi tuulivoiman rakentamismahdollisuuksien selvittämiseksi Helsingin alueella. Tuulivoimaan mahdollisesti soveltuvat alueet on tarkoitus kirjata yleiskaava 2002:een.

Kaupunkisuunnitteluvirasto teetti aluksi Energia-Ekono Oy:llä teknistaloudellisen toteutettavuusselvityksen merialueelle sijoittuvista ns. offshore- voimalaitoksista. Selvitystä ei saatettu kaupunkisuunnittelulautakunnan tiedoksi tai päätettäväksi, koska ensin haluttiin jatkaa selvittämistä tuulipuiston maisemallisilla, kulttuurisilla ja yleiseen virkistykseen liittyvillä selvityksillä. Lisäksi asiaa on myöhemmin hankekohtaisesti tarkasteltava merenkulun ja ilmailun turvallisuuden näkökulmasta.

Maisemallisen ja kaupunkikuvallisen selvityksen on laatinut konsulttityönä Molino Oy. Työn lähtökohdaksi oli määritelty lähempänä rantaa suurin nyt käytössä oleva voimala ja ulkomerellä sitäkin suurempi. Myllyjä varioitiin monin muodostelmin Helsingin edustan merialueelle. Myllyryhmiä tarkasteltiin Helsingin rantaviivalta sellaisilta kohdilta, joilta kaupunkilaisilla on tapana suunnata katseensa merelle.

Molino Oy:n työn tuloksena syntyi tuulivoimaloille sijoitusmalli, joka tuntuu maisemallisesti parhaiten sopivan Helsingin saariston pienipiirteisyyteen sekä sen maisematilalliseen rakenteeseen. Konsultti kutsuu mallia *tuulikammaksi*. Sen mukaan tuulimyllyryhmät muodostavat mannerrantaa vastaan kohtisuoria rivistöjä, joko suorina, kaarevina tai pätkiin paloitetuina.

Tämän asiakirjan tarkoituksena on pohtia tuulipuiston sijoitusmahdollisuuksia kulttuurisen näkökulman ja yleisten virkistysmahdollisuuksien kannalta. Tässä lyhyessä arvioinnissa on koetettu käsitellä sellaisia asioita, joita ei ole käsitelty Molino Oy:n laatimassa raportissa tuulipuiston maisemallisesta arvioinnista.

Uuden tuulipuiston vaikutusta Helsingin merialueen kulttuuriin lähtökohtiin ja kulttuurihistoriallisiin merkityksiin on useissa tapauksissa vaikeaa erottaa maisemallisista ja kaupunkikuvallisista vaikutuksista. Maisemallinen arviointi on pitkälti erilaisten humanien arvojen puntarointia toisiinsa nähden. Arvot eivät ole objektiivisia mitattavia asioita. Ne ovat aina sidoksissa yhteisön kulttuuriin kokonaisuutena.

KULTTUURIN KÄSITE

Tässä yhteydessä on tarkoituksenmukaista määritellä kulttuuri samoin kuin saariston ja merialueen osayleiskaavaan liittyvässä raportissa "Osayleiskaavan ympäristövaikutusten arviointi, osa1, Vaikutukset ihmiseen". Sen mukaan kulttuuria on:

Nyky-Suomen sanakirjan mukaan kulttuuri tarkoittaa: 1.(harvoin) maan tai kasvien viljelyä, hoitoa ja istutuksia, 2.(päämerkitys) ihmiskunnan, kansan tai kansanryhmän aikojen kuluessa saavuttamaa aineellisen tai henkisen kehityksen tilaa tai astetta, henkistä viljelyä ja sivistystä, johon tavallisesti ei lueta aineellista kulttuuria tai 3. ruumiillisten tai henkisten ominaisuuksien ja kykyjen kehittämistä tai kehityneisyyttä ja toiminta- tai ajattelutavan hienostuneisuutta; taiteessa tai yleensä jollakin elämän alalla esiintyvää hienostuneisuutta tai arvokkuutta. Yhdyssanoissa "kulttuuri"-sanon synonyymi on usein "sivistys"-.

Uuden Sivistyssanakirjan mukaan latinankielinen sana "cultura" tarkoittaa sivistystä ja viljelyä, alkuaan etupäässä maanviljelyä ja nykyään 1. luonnollisen ympäristön, maan, kasvien, eläinten ym. hoitamista ja jalostamista ihmisen perustarpeiden tyydyttämiseksi, 2. ihmisen toimintaa ja sen tuotteita tekniikassa, tieteessä, taiteessa tai uskonossa, 3. ihmishengen jalostamista ja 4. kansan tai kansojen ryhmän suoritusten kokonaisuutta.

Haastateltaessa eri tahoja on saatu mm. seuraava määritelmä: "Kulttuuri on pyrkimystä ihmisen henkisen tason kohottamiseen".

Kaiken kaikkiaan kulttuurin käsite korostaa ihmisen korkeatasoista tekemistä ja tekemisen laadukkaita ja hienostuneita tuotteita.

KULTTUURIN VAIKUTUKSET HELSINGIN SAARISTOSSA

Maanpuolustus

Helsingin saariston kulttuuria on tähän asti eniten muokannut maanpuolustus. Puolet saarten maapinta-alasta on jokamiehelle kiellettyä aluetta maanpuolustussyistä. Vesialueet ovat aivan mannerrantaa lukuun ottamatta varattu vaara-, ammunta- ja suoja-alueiksi. Maanpuolustus on kansakuntaamme olemassaolon elinehto. Siksi siihen tehdyt uhraukset yhdyskuntaelämän muiden toimintojen näkökulmasta ovat olleet perusteltuja. Korkealuokkainen maanpuolustus edustaa tästä näkökulmasta korkealuokkaista maanpuolustuskulttuuria. Puolustusvoimien toiminnan laajuus saaristossa ei ole perustunut ympäristövaikutuksista käytävään laajaan kansalaiskeskusteluun. Aikanaan nähtiin, että rannikkojemme tiukka puolustus on kansakunnan elinehto, asiaa ei tarvinnut tarkemmin arvioida.

Itse maanpuolustuksen kannalta hajautetut energian tuotantomuodot, joihin tuuli-voimakin kuuluu, lisäävät kriisiaikoina kansalaisten selviytymismahdollisuuksia.

Merenkulku

Helsinki on perustettu merenkulkukaupungiksi kilpailemaan kaupasta Tallinnan kanssa. Kaupungissa on laajoja satama-alueita. Merellä ja satamissa on runsaasti merenkulkuun liittyviä suuria ja pieniä laitteita. Korkealuokkainen ja turvallinen merenkulku edustaa kehittyntä merenkulkukulttuuria. Merenkulkuaan liittyvät väylärakenteet sijoittuvat saaristoon perinteisesti ilman kansalaiskeskustelua. Merenkulkua katsoi niiden sijoittamisen olevan merenkululle tarpeellista ja hoiti oman osuutensa hallinnossamme mahdollisimman hyvin.

Satamien toiminta on kehittynyt tekniikan kehittymisen myötä. Tavaran liikuttaminen satamissa vaatii suuria teknisiä rakenteita ja laajoja meritäyttöjä. Kappaletavaran siirtelyn korvautuminen konttitekniikalla oli suuri maisemallinen mullistus Helsingin rannoilla. Konttien tekniikka turvasi myös kuljetuksia aiempaa paremmin vaurioilta. Kontit ovat aiempaan nähden edistysaskel huolimatta niiden suuresta näkyvyydestä kaupungissa. Usein konttivarastot vastaavat suurien kerrostalojen mittakaavaa rantamaisemassa. Niiden räikeillä väreillä on haluttu korostaa kuljetusten tunnistettavuutta toisistaan.

Merenkulun suuret tekniset laitteet ovat jossain mielessä tuulivoimaloihin verrattavia elementtejä maisemassa. Merenkulun laitteisiin ollaan totuttu. Voidaanko tuulivoimaloiden katsoa tätä taustaa vasten tarkasteltuna jatkavan satamakaupungin kulttuuriperintöä?

Kaupunkikulttuuri saaristossa

Helsingin saaristo on osa Helsingin kaupunkikokonaisuutta. Se poikkeaa kaupungin voimakkaan vaikutuksen vuoksi merkittävästi muusta etelärannikon saaristosta. Rakennuskanta on rikkaampaa ja monipuolisempaa kuin saaristossa yleensä. Suomenlinna on kaupunkimaisen tiiviisti rakennettu. Sitä pidetään korkealuokkaisena hienona rakenteena. Muutamia kymmeniä kaupungin lähisaaria on täytetty kiinni rantaan tai rakennettu kaupunginosiksi. Ulkosaarissakin ihmisen toiminta näkyy puolustuslaitteina ja merimerkkeinä.

Vesiliikenne on Helsingin sataman, matkustajasatamien ja kaupunkilaisten mittavan veneilyharrastuksen vuoksi poikkeuksellisen runsasta. Julkinen vesiliikennekulttuuri on Helsingissä kuitenkin kehittymätöntä verrattuna esim. Tukholmaan tai sadan vuoden takaiseen Helsinkiin.

Työpaikkana meri ja saaristo toimii lähinnä puolustusvoimien henkilökunnalle sekä merenkulun ja veneilyn ammattilaisille. Suomenlinnassa on erilaisia työpaikkoja saarten monipuolisista toiminnoista johtuen. Kulttuuritoimintaa, erityisesti teatteria ja kuvataiteita harjoitetaan saarissa yhä enenevässä määrin. On myös luontoon liittyvää opetustoimintaa.

Tavoitteena Helsingin saariston kehittämisessä on saariston osayleiskaavan mukaan ollut suosia kulttuurista monimuotoisuutta Helsingille ominaisista lähtökohdista käsin. Helsingin saaristossa on naapurikuntia enemmän näkyvää toimintaa saaristossa eli kaupunkikulttuurin eri muodot saavat omat ilmenemismuotonsa myös saaristossa. Tuulivoiman tuonti näkyvästi tällaiseen ympäristöön ei ole peri-

aatteellisessa ristiriidassa Helsingin saaristossa ilmenevälle kaupunkikulttuurin eri muodoille.

Virkistyskulttuuri

Jotkut saaristomme saarista on rakennettu palvelemaan yleisiä virkistystarpeita. Kansallisesti tunnettuja kohteita ovat Seurasaari ja Korkeasaari. Virkistykseen liittyviä rakennuksia ovat monet saarissa olevat pursiseurat. Niistä osa on saavuttanut korkean iän. Tukholmaan verrattuna saaristomme on kuitenkin tässä mielessä köyhä.

Veneily saavuttaa jatkuvasti yhä laajempaa suosiota Helsingin vesillä. Venemäärät ovat kasvuissa. Yleisin tapa käyttää Helsingin merialuetta veneilyyn ovat päiväpurjehdukset. Viikonloppuisin kaupungista lähdetään ja kaupunkiin tullaan näkyvin jonomuodostelmin, itään ja länteen, nykyisin yhä useammin myös Suomenlahden etelärannan suuntaan.

Avomerellä ei Helsingissä ole venesatamia tai laitureita Pihlajasaarta lukuun ottamatta. Silti hyvällä säällä kallioluodot ovat suosittuja retkikohteita.

Virkistyskalastus on saaristossa erittäin voimakasta. Helsingin kalavesiä pidetään hyvinä.

Saaristolaiskulttuuri

Varsinainen saaristolaisasutus ja ammattikalastajat ovat Helsingin saaristosta jo kadonneet. Jäljellä on joitakin kalastaja-asumuksia ja vajoja, jotka nykyisin ovat joko kesämökkeinä tai harrastajakalastajien käytössä. Saaristolaiskulttuuriin liittyneitä rakennusryhmiä voidaan suojella, mutta saaristolaiskulttuuri ei ole enää elvytettävissä.

Huvilakulttuuri saaristossa

Huvilakulttuuri keskittyy Helsingissä itäsaaristoon. Suurin osa rakennussuojelun kannalta edustavista huviloista sijaitsevat Villingissä ja Vartiosaassa. Huvilakulttuurin kehittyminen on estynyt pitkään jatkuneiden rakennuskieltojen ja yhteiskunnan suuren maanomistuksen johdosta.

Huvilakulttuuri ei voi olla Helsingissä samanlaista kuin kauempana kaupungista, joten mahdolliset Helsingin tuulivoimalat eivät samalla tavalla hävitä olevaa luonnonmukaisuutta kuin muualla. Helsingin huvilat ovat tottuneet kulttuuriympäristöön, jonka jatkumona tuulivoimalaa voi pitää.

Matkailukulttuuri

Turismi on voimistunut jatkuvasti. Myös saaristossa yritetään löytää erilaisia matkailua palvelevia toimintamalleja. Rakentaminen matkailua palveleviin tarkoituksiin

on edelleen hyvin vähäistä. Matkailijoilla on rajalliset mahdollisuudet tutustua saaristoon. Saavutettavissa olevia saaria ovat suosittujen perhematkailukohteiden Korkeasaaren ja Seurasaaren lisäksi Mustikkamaa, Pihlajasaari, Uunisaari, Harakka, Särkkä ja Luoto.

Matkailija saattaa myös hakea saaristosta koskematonta luontoa. Tätä ”villin luonnon” elämystä tuulivoimalat varmasti häiritsevät. Toisaalta villiä luontoa ei nytkään voi löytää Helsingistä siinä määrin kuin naapurikunnista. Tuulivoimaloista itsestään saattaa tulla uusi matkailukohde saaristoon.

Luonnonsuojelukulttuuri

Luonto ei ole kulttuuria, mutta suhtautuminen siihen on. Luonnonsuojelulle kulloinkin asetetut tavoitteet ovat arvosidonnaisia. Viime vuosina luonnonsuojelun harastus on lisääntynyt voimakkaasti. Suojelukohteet ovat muuttuneet siten, että harvinaisten lajien ja edustavien kokonaisuuksien alueellisen suojelun rinnalle on tullut mm. luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen tavoite. Ensisijaisena tavoitteena Helsingin saaristossa on ollut vesilintujen pesimäsaarten ja niitä ympäröivien vesialueiden sekä eräiden kasvillisuusesiintymien varjeleminen virkistyskäytöltä.

Tuulivoima ennen

Helsingissä on aiemmin ollut lukuisia tuulimyllyjä. Ne ovat tekniikan kehittymisen myötä kadonneet. Teollinen toiminta on korvannut tuulienergian fossiilisten polttoaineiden antamalla energialla ja atomivoimalla. Tässä mielessä tuulienergian käytön mahdollisella paluulla on historiallinen taustansa. Uudentyyppiset tuulimyllyt edustavat jatkumon seuraavaa ja ainakin tekniseltä kannalta edistyskäsittelyä tuulivoimakulttuurin vaihetta.

TUULIPUISTO JA SAARISTON RAKENNUSSUOJELUKOHEET

Helsingin saariston rakennuskanta on maamme oloissa poikkeuksellisen merkittävää varsinkin sotilaallisten rakenteiden osalta. Kulttuurihistoriallisesti merkittävät alueet, muinaismuistokohteet, Helsingin puolustukseen liittyvät suojelukohteet, suojeltavat huvilat ja muut mielenkiintoiset suojeltavat rakennuskulttuurikohteet on inventoitu Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaavan laatimisen yhteydessä. Ohessa on kartta, johon on koottu saarten rakennussuojelukohteet. Osa on erilliskohteita, osa aluekohteita, joilla sijaitsee runsaasti erilaisia suojeltavia rakenteita. Ympäristön historiallinen kerroksellisuus on merkittävä kulttuuritekijä. Voidaan kysyä, onko tuulipuiston tuoma uusi lisä sellainen myönteinen nykyajan huomioiva merkityksellinen kulttuurikerros, joka taas aikanaan on suojelukohteiden listalla.

Usein suhtautuminen eri asiakokonaisuuksien säilyttämiseen johtaa esineiden väliin suurempiin etäisyyksiin, ns. suojaetäisyyksiin (buffer-zone). Siksi liitekartan suojelukohteiden ympärille on merkitty yleiskuvan saamiseksi ympyrä, jonka säde on yksi kilometri. Kartasta on havaittavissa suojelukohteiden keskittymiä tietyille paikoille.

TUULIPUISTO JA KULTTUURIHISTORIALLISET ARVOT

Tuulivoimaloiden erikoisuus muihin ihmisen rakenteisiin verrattuna on niiden suuri koko. Tärkeimmäksi arviointikriteeriksi muodostuu siksi suhde maisemaan ja kaupunkitilaan. Nämä asiat on arvioitu Molino Oy:n selvityksessä. Voidaan kuitenkin esittää eräitä kysymyksiä, joissa ei ole mahdollista erottaa maisemallisia ja kulttuurisia arvoja toisistaan. Esim. vaikuttaako hanke olemassa olevaan kulttuuriympäristöön hallitsevasti, sopeutuen vai alistavasti? Onko vaikutus suuri vai pieni? Onko hanke sovitettavissa alueen kulttuurihistoriaan yleisesti tai sen erityispiirteisiin?

Voidaan myös kysyä, onko joillakin kohteilla sellaisia arvoja, joiden merkittävyys pieneneisi tuulivoimalan läheisyyden johdosta. Voiko voimalan suuri koko poistaa esim. rakennussuojelun tarvetta siksi, että suojelukohde muuttuu pienemmäksi suuremman esineen läsnäolon johdosta? Menettääkö historiallinen tapahtuma joltain arvostaan, jos lähellä on tuulivoimala? Tähän voi vastata kieltävästi. Vaikka tuulivoimala olisi Suomenlinnan rannassa, eivät Suomenlinnan historialliset arvot siitä miksikään muutu.

Tuulivoimaloiden suuri koko aiheuttaa sen, että niillä voi olla merkitystä sekä laajalla että suppealla kulttuuriympäristön alueella. Mereltä kaupunkiin saavuttaessa ne antavat oman säväyksensä koko Helsingille. Edustaako se kulttuuriympäristön edistyksellistä jatkumoa? Suppeammassa kulttuuriympäristössä, esim. juuri Suomenlinnan rannassa, voidaan kysyä, vaikuttaako tuulivoimala tunteiden tasolla. Onko Suomenlinna enää mahtava merilinnake, jos se kutistuu kääpiöksi?

Usein sanotaan kulttuurihistoriallisen näkökulman vaativan vähimmäisetäisyyksiä johonkin uuteen rakennelmaan. Siksi esim. Suomenlinnan ympärille on luotu eräänlainen buffer-zone, vyöhyke, jonka sisällä rakentaminen on rajoitettua. Se tarkoittaa kuitenkin käytännössä, että itse Suomenlinnassakin saa rakentaa uusia rakennuksia, mikäli suunnittelu on korkealuokkaista.

Arkeologisissa kohteissa ajalliset kerrostumat ovat usein päällekkäin, kosketuksissa toistensa kanssa. Tämä ei muuta niiden arvoa erikseen. Lähekkäin sijoittamisessa koettava ongelma ei siksi ole yleensä kulttuurihistoriallinen ongelma vaan visuaalinen, maisemallinen ongelma, joita on käsitelty maisemallisessa selvityksessä.

Tuulivoima haluaa tuotantoteknisistä syistä sijoittua alueille, joilla tuulta riittää ja mikäli mahdollista, suhteellisen tasaista tuulta. Tällaisia alueita on suurilla tasangoilla, korkeilla vuorilla ja laajoilla vesialueilla. Sähkönsiirtotekniikka edellyttää, etteivät tuulivoimalat ole liian kaukana rannikosta. Tuulivoiman merellinen sijoittaminen on jo yleistynyt niin paljon, että voi sanoa siitä muodostuneen oma osansa ihmiskunnan kulttuuria. Joissakin maissa on jo tehty ohjeita tuulimyllyjen sijoittamisesta meriympäristöön. Kansainvälistä taustaa vasten tarkasteltuna ei olisi kovin ihmeellistä, jos Helsingillä olisi merellisiä tuulivoimaloita.

KAUPUNGIN IMAGO

On vaikea kysymys, vaikuttaako tuulipuisto koko Helsingin kulttuuriseen imagoon myönteisesti tai kielteisesti. Suomenlahden näkökulmasta Helsingin edustan tuulipuisto merkitsee sen alueen, jolla ihmisen kulttuuri on voimakkainta. Tämä sillä edellytyksellä, että tuulipuistoja ei rakenneta Suomenlahdella muualle kuin kaupunkien edustoille. Kuva hämärtyy, mikäli joissakin maaseutukunnissa päätetään rakentaa tuulivoimaloita sellaisille rannoille, jotka eivät ole kaupunkirantoja.

Tuulipuisto merellä Helsingin edustalla tulee vaikuttamaan voimakkaasti kaupungin imagoon, koska kaupunkiin tullaan paljon mereltä. Helsinki on maamme vierailuin turistikohde. Yleiskaava 1992 ja Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaava korostavat Helsingin merellisyyttä kaupungin tärkeänä kilpailutekijänä suhteessa Euroopan muihin pääkaupunkeihin.

Tuulivoima edustaa puhtaamman energian tuottamisen näkökulmaa. Sen leviäminen nyky-Euroopassa perustuu fossiilisten polttoaineiden ja atomivoiman tuomiin uhkakuviin maapallon ympäristön tilasta. Tuulivoima voidaan kokea korkeana kulttuuritasona huolimatta siitä, että se jo aiemmin hylättiin epäajanmukaisena energiantuottomuotona. Niiden suosio perustuu uuteen ekologiseen näkemykseen rajallisesta maapallostamme.

Tuulipuisto tekee tuulen näkyväksi. Se voi aiheuttaa helsinkiläisille tunteen puhtaasta ilmasta.

Toisaalta maankäytön suunnittelussa on voimakas arvolutaus ns. neitseellisen luonnon kokemuksen suuntaan. Myös Helsingissä esiintyy arvoja, joiden mukaan mahdollisimman suuri luonnonmukaisuus olisi tavoiteltavaa ainakin rannoilla, osittain myös puistoalueilla. Monet kaupunkilaiset haluaisivat kokea luonnon ihmistä suurempana pyhänä asiana, joka tulisi säilyttää mahdollisimman koskemattomana. Tältä kannalta merta hallitseva tuulipuisto edustaa kielteistä imagotekijää. Ne leimaavat laajat vesialueet kulttuuriympäristöksi. Voi kysyä, vaikuttaako niiden luonnonläheisen energian tuottamisen imago tätä haittaa poistavasti.

Toisaalta kaupungissamme on ns. stadilaisia, joiden mielestä kaupunkirannat ovat parhaimmillaan rakennettuina. Niiltä tulisi löytää veneitä, laivoja ja laitureita, rantakatuja, toreja, kahviloita ja urbaania vilskettä. Ehkä tämän ihmisryhmän mielestä satamakaupungin imagoon kuuluvat suuret tekniset laitteet? Konttisatamiinkin ovat kaupunkilaiset tottuneet, vaikka ne ovat herkäksi tulkitulla rantaviivalla suurina ja värikkäinä alueina.

Tuulivoimalan koolla ja erityisesti korkeudella on suuri merkitys. Helsingissä kaupunki on matala, meillä korkeat rakenteet ovat harvinaisuuksia. Useimmat niistä ovat perinteisesti kirkkojen torneja. Toimistorakennuksia on muutama. Erikoisuutena maamerkkien joukossa on olympialaisista muistuttava Stadionin torni. Helsinki on siten litteä kaupunki. Meidän kaupunkikulttuuriimme ei liity suurta mahtipontisuutta, jota korkeus usein merkitsee. Suomalainen kulttuuri ei perinteisesti kurottele kovin korkealle, olemme jalat maassa olevaa kansaa. Se on meidän imagomme. Parhaimmillaan tuulipuisto edustaisi Helsingin siirtymistä maailman kaupunkien joukossa dynaamisempaan suuntaan. Pahimmillaan tuulipuisto voisi leimata Helsingin imagoa maiseman tärvääjänä.

SUOSITUS TUULIPUISTON SIOJITTUMISRAJOITUKSEKSI KULTTUURISESTA NÄKÖKULMASTA

Esineen historia ja kulttuurinen merkitys ei muutu, vaikka tuulivoimala olisi vieressäkin. Ne kohteet, joiden kulttuurinen arvo on jotenkin tekemisissä itse suojelekohteen kokoon liittyvien kysymysten kanssa, saavat kuitenkin uuden sisällön paljon suuremman tuulivoimalan läheisyyden johdosta.

Sotilaskohteiden, huvilakohteiden ja muinaismuistokohteiden arvo ei Helsingin saaristossa ole kokoon sidottu eli niiden kulttuurinen arvo ei muutu tuulivoimalan läheisyyden johdosta. Helsingin saaristossa voi kuitenkin katsoa olevan eräitä kohteita, joiden imagoon koolla on merkitystä. Ne ovat Suomenlinna ja Harmajan majakka. Suomenlinnan tulisi tuntua suurelta ja mahtavalta. Harmajan tulisi olla hyvin näkyvä, koska se ohjaa tai ainakin on historiallisesti ohjannut kulkua kaupunkiin. Ne eivät saisi kutistua. Siksi niiden lähelle ei pitäisi kulttuurihistoriallisesta näkökulmasta sijoittaa tuulivoimaloita.

TUULIPUISTOT JA VIRKISTYS

Tuulipuistoilla voi ajatella olevan vaikutuksia saariston veneilyyn, kalastukseen ja metsästyksen.

Meri on Helsingin suurin virkistysalue. Tuulipuistojen paikaksi valitut alueet sijoittuvat siten, että ne eivät vaikuta virkistykseen sisäsaaristossa ja avomerellä. Näiden virkistyskäytömahdollisuudet jäävät siis ennalleen.

Tuulipuistot tulevat olemaan sallittuja käyntikohteita. Ne eivät sijoitu oleville luodoille ja saarille, joten näihin ei tule mitään rajoituksia. Käyntikohteiden määrä ulkosaaristossa tulee lisääntymään, mikäli tuulimyllyjen tekniset ratkaisut sallivat veneiden kiinnittymisen.

Selvityksen kohteena ovat tuulipuistojen alueet sijoittuvat ulkosaaristovyöhykkeelle. Niiden koettava merkitys on erilainen kokijasta riippuen. Kokijoita ja virkistäytyjiä ovat esim. jokamies, luontoharrastaja, matkailija, veneilijä tai kalastaja.

Tuulipuisto ei tule tuottamaan sellaisia rajoituksia virkistyskäytölle rannoilla ja saaristossa, joita esim. sotilasalueet ja satamat aiheuttavat.

Kalastajalle ja veneilijälle voimaloista on myös haittaa, koska ne estävät liikkumisen ja pyydysten asettelun joillekin merialueen osille.

Oma kysymyksensä on, miten voimalat muuttavat avomeren tuulia aiheuttamalla virtaavaan ilmaan pyörteitä. Kilpapurjehdukselle tästä koituvia haittoja ei ole voitu arvioida, koska asiasta ei ole löydetty tietoja kansainvälisestä aineistosta.

KESKEISET HAVAINNOT

Jotta sanaa "kulttuuri" voitaisiin pitää tuulipuistojen tarkastelunäkökulmana käyttökelpoisena, on se selvästi erotettava esteettisestä eli maisemallisesta näkökulmasta. Tässä kirjoituksessa kulttuuri on määritelty Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaavan määrittämisen mukaisesti. Kulttuuri on korkealuokkaista ihmisen toimintaa.

Helsingin mahdollisten tuulipuistojen arviointiin kulttuurinen ja virkistyksellinen näkökulma ei ole yhtä tärkeä kuin maisemallinen ja kaupunkikuvallinen näkökulma. On vaikea löytää sellaisia kulttuurin alalajeja, joiden kehittymistä ja olemista Helsingin saaristossa tuulipuistot haittaisivat.

Keskeinen ominaisuus nykyaikaisessa tuulimylyssä on sen suuri koko. Silloin vain niiden kulttuurihistoriallisten kohteiden arvo joutuu kyseenalaiseksi, joiden kokemiseen vaikuttaa juuri koko. Näitä ei ole saaristossamme montaa. Tällaisina voidaan pitää Suomenlinnaa ja Harmajan majakkaa.